

FORÆLDRE- PERSPEKTIVER PÅ BØRN OG UNGES MADVANER

Alice Grønhøj, Kristina Thomsen, Tino Bech-Larsen og Ekaterina Salnikova

FORMÅL

Overordnet formål

At undersøge forældres overvejelser, prioriteringer og adfærd når det gælder deres børns adfærd, samt hvilken betydning sundhed og bæredygtighed har i forbindelse med forældres praksisser for madsocialisering

- Hvilke spisevaner er vigtige at fremme og hvorfor?
- Hvordan forsøger forældre at påvirke deres børns madvalg?

PRÆSENTATIONENS INDHOLD

- ✓ Undersøgelsens baggrund og metode
- ✓ Familiens nuværende spisevaner og overvejelser om klima/bæredygtighed
- ✓ Madsocialiseringsstrategier og snacking
- ✓ Konklusion, handling & spørgsmål

BAGGRUND OG METODE

MAPP - RESEARCH ON VALUE CREATION IN THE FOOD SECTOR
MAPP - RESEARCH ON VALUE CREATION
IN THE FOOD SECTOR

FORÆLDREPERSPEKTIVER PÅ BØRN OG UNGES
MADVANER
28. AUGUST 2025

ALICE GRØNHØJ
LEKTOR

UNDERSØGELSENS BAGGRUND 1

Fokus på forældre fordi ...

- Forældres spiller en afgørende rolle i børns spisevaner
- Forældre påvirker børns madindtag, fx gennem tilgængelighed, rollemodellering og regulering af fødevaremiljøet
- Påvirkning sker både bevidst og ubevidst i mange forskellige situationer

Aktuelle udfordringer:

- Behov for at fremme både sundere og mere klimavenlige madvaner hos børn
- Manglende viden om, hvordan forældre navigerer mellem sundheds- og bæredygtighedsmål
- Forskellige strategier har forskellige langtidseffekter på børns spisevaner

UNDERSØGELSENS BAGGRUND 2

Madsocialiseringsstrategier - to hovedtyper:

Kontrol/tvangsprægede strategier

- Restriktion, belønninger og sanktioner
- Kortsigtet effekt, men kan hindre udvikling af sunde spisevaner

Struktur/autonomistategier

- Støtter barnets selvregulering og autonomi; modellering og tilgængelighed
- Mere effektive på lang sigt

Aldersdifferentieret tilgang

- Mindre børn (op til 10 år): Højere forældrekontrol, fokus på eksponering
- Større børn (11+ år): Overgang til større autonomi, vedvarende forældreindflydelse

UNDERSØGELSENS METODE

Kvalitativ undersøgelse:

- 21 interviews med forældre
- Børn i alderen 2-16 år (4 aldersgrupper, 2-5, 6-9, 10-13, 14-16)
- Geografisk spredning og varieret socio-økonomisk baggrund

Kvantitativ undersøgelse:

- 1.608 forældre (landsdækkende)
- Spørgeskema med validerede skalaer
- Samme aldersgrupper som i kvalitativ undersøgelse
- *-> kval og kvant resultater er kombineret i præsentationen!*

FAMILIENS NUVÆRENDE SPISEVANER OG OVERVEJELSER OM KLIMA/ BÆREDYGTIGHED

MAPP - RESEARCH ON VALUE CREATION IN THE FOOD SECTOR
MAPP - RESEARCH ON VALUE CREATION
IN THE FOOD SECTOR

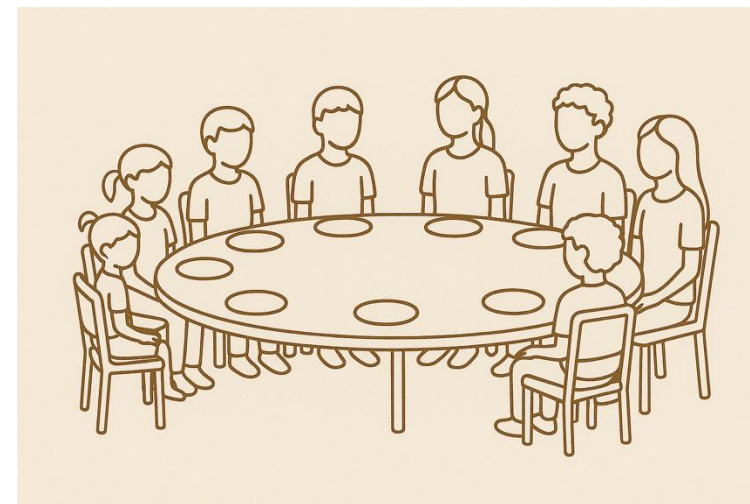
FORÆLDREPERSPEKTIVER PÅ BØRN OG UNGES
MADVANER
28. AUGUST 2025

ALICE GRØNHØJ
LEKTOR

FÆLLES MÅLTIDER MED BØRN – ALDERSFORSKELLE (KVANT)

- ✓ **Morgenmad (gennemsnit pr. uge):**
  - 2-5 år: 5,5 måltider
  - 6-9 år: 4,7 måltider
  - 10-13 år: 3,8 måltider
  - 14-16 år: 3,1 måltider
- ✓ **Frokost udgør det mindst hyppige fælles måltid**
  - 2-3 måltider pr uge
- ✓ **Aftensmad forbliver prioritet:**
  - Alle aldersgrupper: 6-7 måltider pr. uge
  - Mindre variation på tværs af alder
  - Familiens samlingspunkt

FORÆLDRE/BØRNS KOSTPRINCIPPER (KVANT)

Kostprincip	Barn	Voksen
Omnivor (spiser "alt", dvs både plantebaserede fødevarer og animalske produkter)	90,1%	87,8%
Pescetar (spiser fisk, men ikke kød)	1,1%	1,1%
Fleksitar (spiser hovedsageligt plantebaseret, animalske fødevarer reduceres i betydelig grad)	4%	5,4%
Vegetar (spiser plantebaseret, dog inkluderes æg og mejeriprodukter)	1,2%	1,7%
Vegansk (spiser plantebaseret, udelukker alle former for animalske fødevarer)	0,2%	0,7%
Andet (angiv venligst):	3%	3,2%

FAMILIENS SPISEVANER – FIRE HOVEDTYPER (KVAL)

1. Familievenlige spisevaner

- Tilpasset børnenes præferencer
- Kan være på bekostning af sundhed
- Fokus på barnets behov
- Ændring af forældrenes tidligere spisevaner

2. Varieret kost

- Forskellige fødevaregrupper
- Forebyggelse af kræsenhed
- Øges med barnets alder

3. Sund kost

- Frugt, grønt, fuldkorn
- Balance mellem sundt og usundt
- "Sund fornuft uden fanatisme"

4. Traditionelle spisevaner

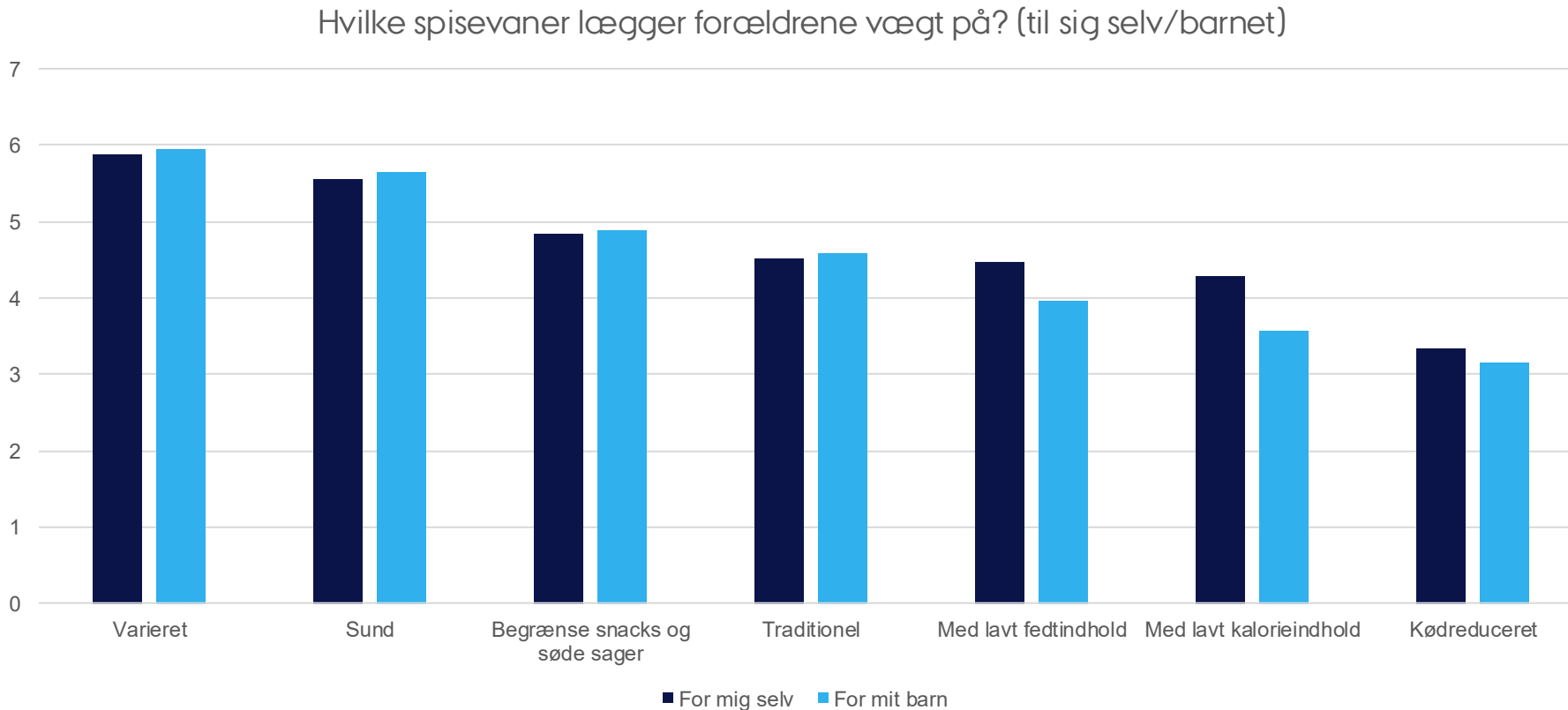
- Danske klassikere (frikadeller, hakkebøf)
- Fokus på kød som hovedingrediens
- Påvirket af egen barndom

BÆREDYGTIGHED VS. SUNDHEDSPRIORITERINGER (KVAL)

- **Sundhed:** Klar prioritet på tværs af alle aldersgrupper
- **Bæredygtighed:** Sekundær overvejelse, men voksende bevidsthed
- **Manglende viden:** Forældre usikre på hvad der udgør "klimavenlig" spisning
- **Barrierer:** Pris, tid, bekvemmelighed
- **Specifikke prioriteringer i forhold til klima og bæredygtighed:**
  - Vælge økologiske og lokale produkter (når det er overkommeligt), og spise i forhold til sæson
  - Reducere kødportioner frem for helt at undvære kødet
  - Reduktion af madspild

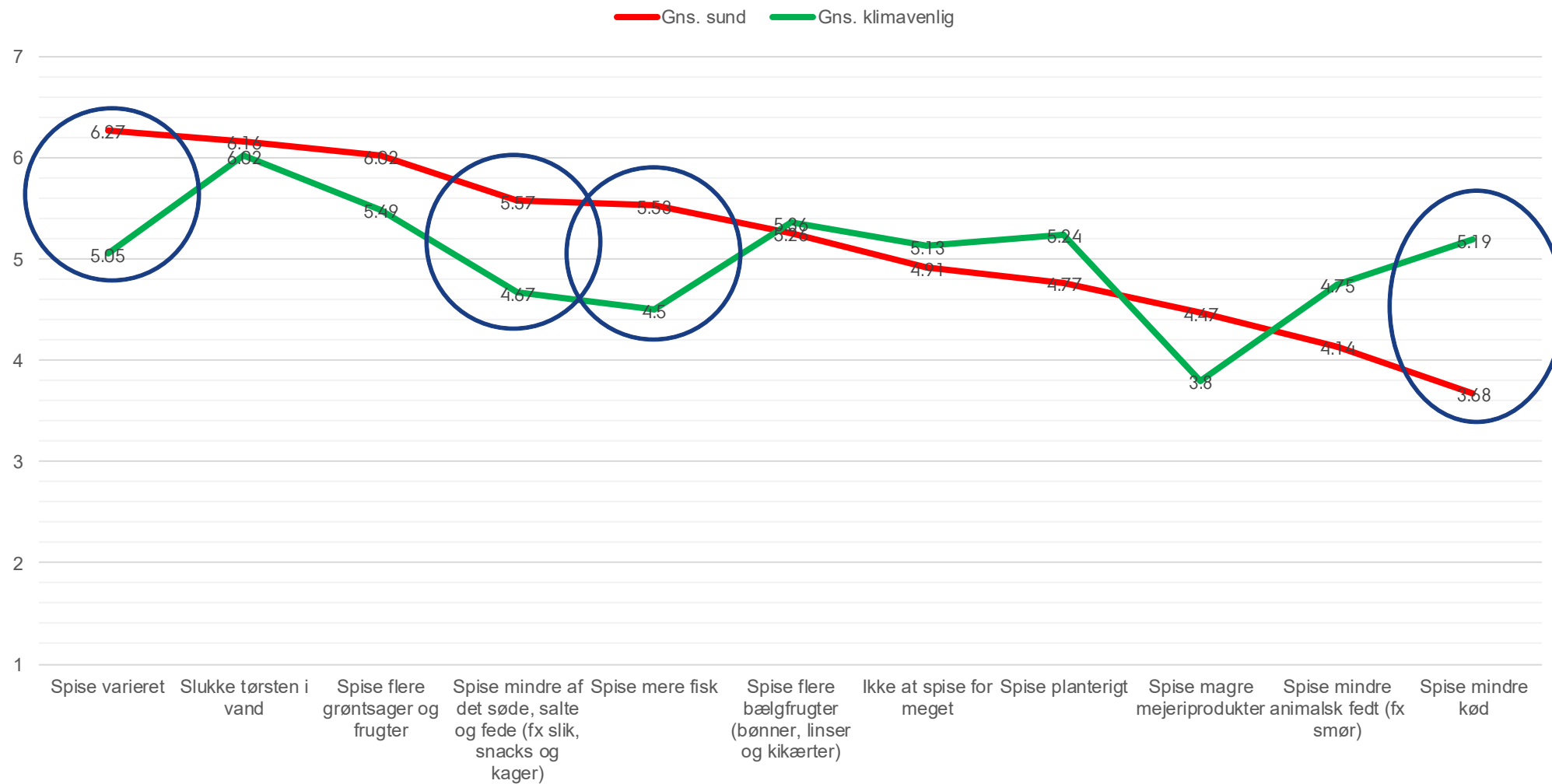
PRIORITERINGER I SPISEVANER (KVANT)

DE OFFICIELLE KOSTRÅD: KLIMAVENNLIGE OG SUNDE FOR DIT BARN?

Officielle kostråd	Hvor enig er du i, at følgende spisevaner er: 1) sunde for dit barn 2) klimavenlige?
Spis planterigt, varieret og ikke for meget	- Spise planterigt - Spise varieret - Ikke at spise for meget
Spis flere grøntsager og frugter	- Spise flere grøntsager og frugter
Spis mindre kød – vælg bælgrugter og fisk	- Spise mindre kød - Spise flere bælgrugter (bønner, linser og kikærter) - Spise mere fisk
Vælg planteolier og magre mejeriprodukter	- Spise magre mejeriprodukter - Spise mindre animalsk fedt (fx smør)
Spis mindre af det søde, salte og fede	- Spise mindre af det søde, salte og fede (fx slik, snacks og kager)
Sluk tørsten i vand	- Slukke tørsten i vand

SUNDT FOR BARNET – SUNDT FOR KLIMA? (KVANT)

TAKE-AWAY – BØRNS SPISEVANER I REGI AF FAMILIEN

- **Variert og sund kost** prioriteres af forældre (uanset børns alder), mens bæredygtighed og klima kommer i anden række
- Usikkerhed vedrørende **kostrådene** i forhold til sundhed og klima
- Langt de fleste familier indtager stadig en '**omnivor**' kost, vegetariske vaner er ikke udbredt blandt familierne
- **Aftensmåltidet** prioriteres som fast samlingspunkt i familierne
- **Opmærksomhedspunkter & potentialer**
  - Familievenlige, men sunde og hurtige løsninger
  - Overgangen fra familievenlig til varieret kost kan være udfordrende
  - Adressere videns- og færdighedsgab i forhold til bæredygtighed og klima
  - Omkostningsbarrierer

MADSOCIALISERINGS- STRATEGIER OG SNACKING

MAPP - RESEARCH ON VALUE CREATION IN THE FOOD SECTOR
MAPP - RESEARCH ON VALUE CREATION
IN THE FOOD SECTOR

FORÆLDREPERSPEKTIVER PÅ BØRN OG UNGES
MADVANER
28. AUGUST 2025

ALICE GRØNHØJ
LEKTOR

MADSOCIALISERINGSTRATEGIER – OVERSIGT

Fremmende strategier (struktur/autonomi):

- ✓ Modellering - gå foran med godt eksempel
- ✓ Balance og variation - opmuntre til at prøve nyt
- ✓ Involvering - inddrage i madlavning
- ✓ Monitorering - holde styr på usunde snacks
- ✓ Sundhed og bæredygtighed - kommunikation

Hæmmende strategier (kontrol/tvang):

- Belønning – usunde snacks som belønning
- Pres - tvinge til at spise
- Restriktion - overdreven kontrol af mængder
- Følelsesregulering - mad som trøst
- Kontrol (manglende struktur) – give barnet lov til at spise snacks, når han/hun har lyst

FORÆLDRES BRUG AF MADSOCIALISERINGSTRATEGIER (KVANT)

- **Fremmende strategier (struktur/autonomi):**
  - ✓ Disse anvendes – ifølge forældrene - i overvejende grad!
  - ✓ Især tilskyndelse til balance og variation i kosten
  - ✓ Involvering kan være en udfordring
- **Hæmmende strategier (kontrol/tvang):**
  - ✓ Disse anvendes – ifølge forældrene – kun i mindre grad!
  - ✓ primært når det gælder de mindste børn
- **Opfattelse af success i madsocialiseringen, NÅR:**
  - ✓ Forældrene undlader at anvende hæmmende strategier
  - ✓ Anvender involvering og monitorering som strategi

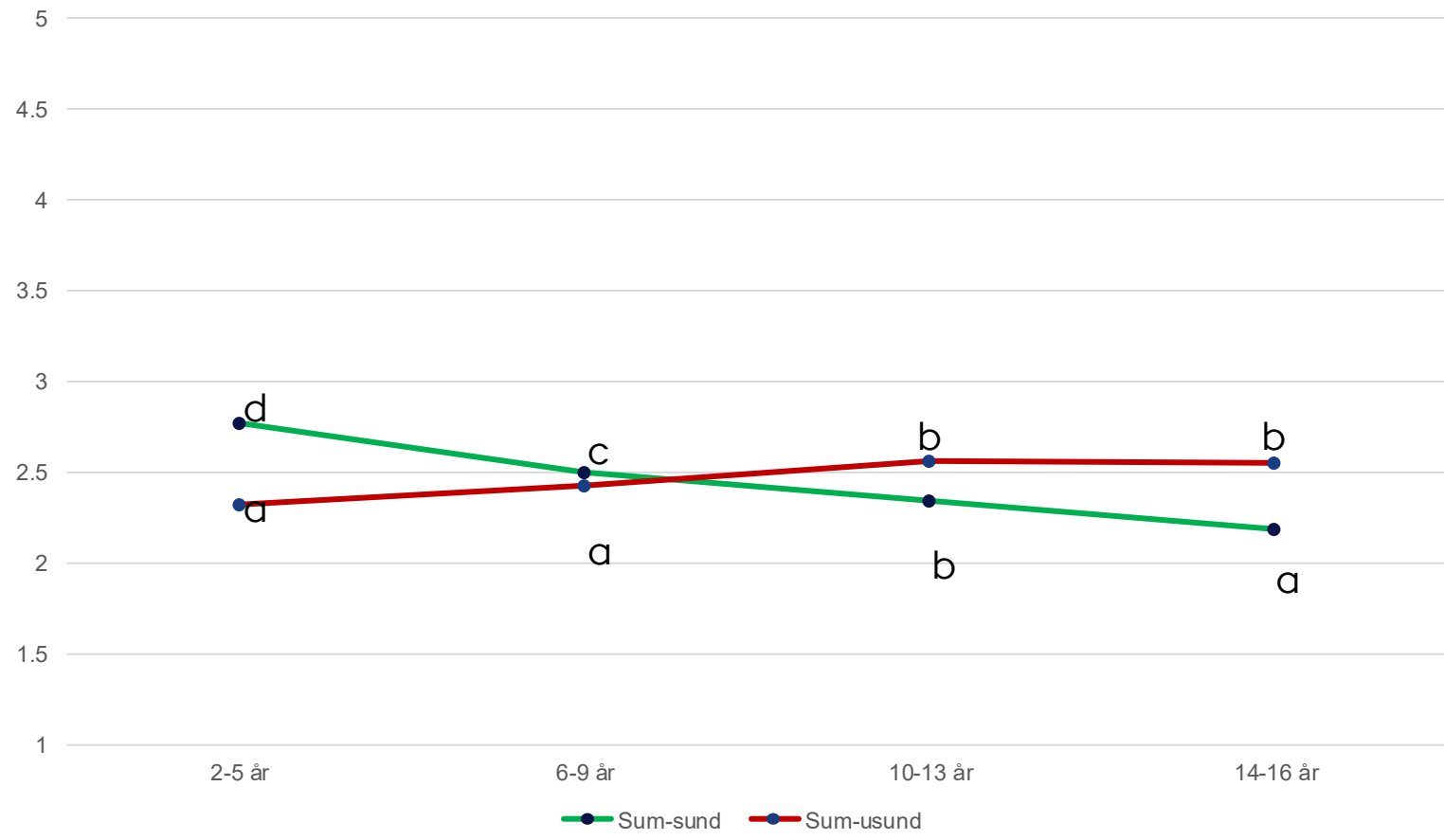
BØRNS INDTAG AF SUNDE/MINDRE SUNDE SNACKS

Frekvens af indtag af:

- Sunde snacks: fx frugt, grøntsager, youghurt, rugbrød= Gns. 2,5 gange om dagen
- Mindre sunde snacks: fx slik, kager, chips, søde drikke= Gns. 2,5 gange om dagen

BØRNS INDTAG AF SUNDE/MINDRE SUNDE SNACKS

STRATEGIER OG MINDRE SUND SNACKINGADFÆRD

- Reducerer usunde snacks:
  - ✓ Monitorering - "holde styr på" søde sager
- Øger usunde snacks:
  - ✓ Følelsesregulering - mad som trøst
  - ✓ Restriktion - overdreven kontrol
  - ✓ Kontrol/manglende struktur - for løs styring

STRATEGIER OG SUND SNACKINGADFÆRD

- Fremmer sund snackingadfærd:
  - ✓ Modellering - forældres egen sunde spisning
  - ✓ Involvering - børn deltager i madlavning •
  - ✓ Kommunikation - om sundhed/bæredygtighed
- Hæmmer sund snackingadfærd:
  - ✓ Restriktion
  - ✓ Følelsesregulering

TAKE-AWAY: MADSOCIALISERINGSTRATEGIER OG SNACKING

Opmærksomhedspunkter og potentiale:

- Imødegå aldersbetinget ændring af snacking-adfærd i usund retning
- Styrk monitorering uden for streng restriktion
- Undgå følelsesregulering - mad skal ikke være trøst
- Øg forældres modellering af sunde snacks

Praktiske tiltag:

- Udvikl aldersspecifikke snack-guidelines
- Skab sunde snack-alternativer til teenagere
- Vejled forældre i monitorering vs. restriktion og manglende struktur
- Fokuser på tilgængelighed af sunde alternativer

KONKLUSION, HANDLING & SPØRGSMÅL

MAPP - RESEARCH ON VALUE CREATION IN THE FOOD SECTOR
MAPP - RESEARCH ON VALUE CREATION
IN THE FOOD SECTOR

FORÆLDREPERSPEKTIVER PÅ BØRN OG UNGES
MADVANER
28. AUGUST 2025

ALICE GRØNHØJ
LEKTOR

AFRUNGING 1

- Studiet har **kortlagt spisevaner** på tværs af aldersgrupper
- **Afdækket forældres prioriteringer** i forhold til sund/bæredygtig kost
- **Identificeret strategier** forældre bruger til at fremme sund og bæredygtig kost blandt deres børn
- Undersøgelsens begrænsninger
  - Forældrenes perspektiv – børnenes stemme er udeladt i denne undersøgelse!
  - Risiko for socialt ønskværdige og upræcise svar på børnenes vegne
  - Madsocialisering finder sted både i og udenfor hjemmet

AFRUNGING 2

POTENTIALE PUNKTER & POINTER

Styrk kompetencer:

- Viden om klima- og sundhedseffekter
- Madlavningsfærdigheder med alternative råvarer

Økonomiske barrierer:

- Lavere (opfattede?) priser på sunde/bæredygtige fødevarer

Facilitér fremmende strategier:

- Involvering af børn i madlavning
- Modellering og monitorering
- Aldersspecifik vejledning

Differentier indsatser:

- Aldersspecifikke tilgange

TAK FOR OPMÆRKSOMHEDEN!

Alice Grønhøj; alg@mgmt.au.dk

MAPP - RESEARCH ON VALUE CREATION IN THE
FOOD SECTOR